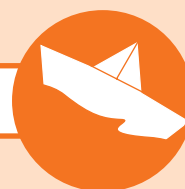

Descripció	Per mitjà de la informació sobre el virus H5N1, es vol aportar a l'alumnat informació rellevant perquè pugui començar a construir-se les seves pròpies opinions i prendre postura davant la problemàtica de l'accés als medicaments, especialment per contrastar aquesta informació amb la que li arriba pels mitjans de comunicació i oci.
Temàtiques	Dret a la salut; accés a medicaments: pandèmies; empreses farmacèutiques; patents.
Objectius	Reconèixer la importància que té poder accedir als medicaments. Identificar els mecanismes i els actors que impedeixen l'accés universal als medicaments. Reflexionar sobre el dilema entre el dret de propietat i el d'accés als medicaments com a part integrant del dret humà universal a la salut.
Temporalització	Una hora.
Continguts	Conceptes: pandèmies, patents, medicaments genèrics, beneficis econòmics. Procediments: lectura comprensiva, debat. Actituds: reflexió i actitud crítica.
Material	Paper i material per escriure.
Documentació	Text "H5N1, tocat i enfonsat..." i qüestionari.
Desenvolupament	• Es llegirà el text H5N1 i es comentarà en grup. • Es respondrà el qüestionari individualment o col·lectivament. • Es debatrà el dilema entre drets de propietat i de salut.
Orientacions	• Activitat recomanada a partir de 1r cicle de secundària. • El cas de la grip aviària serveix per partir d'un tema proper, que pot afectar-nos. Però l'objectiu d'aquesta activitat, a més de donar informació sobre l'H5N1, és anar descobrint, de manera general, el món de les empreses farmacèutiques i les patents. • Podrem comentar que una part important dels compostos químics dels medicaments provenen de plantes de països empobrits que ja s'han utilitzat amb finalitats curatives des de fa moltíssimes generacions. No obstant això, aquests productes són patentats per empreses de països enriquits. (Pot ser interessant veure la pel·lícula <i>Els últims dies de l'Edèn</i>.) • Convindrà informar breument sobre el règim de propietat intel·lectual de l'OMC (Aspectes dels Drets de Propietat Intel·lectual relacionats amb el Comerç – ADPIC – TRIPS en anglès). Tots els països membres han d'atorgar drets exclusius de comercialització als propietaris de les patents sobre productes farmacèutics durant un període de vint anys com a mínim. En restringir el dret dels governs de permetre la producció, la comercialització i la importació de còpies de baix cost –anomenades "genèriques"– de medicines patentades, les reglamentacions de l'OMC restringeixen la competència, augmenten els preus i redueixen encara més el ja limitat accés dels pobres a medicines vitals: al món hi ha 2.000 milions de persones que no reben els tractaments que necessiten. No es tracta d'una amenaça llunyana. L'aplicació d'unes normes més estrictes sobre patents als productes mèdics ja està causant seriosos problemes en la lluita contra diverses malalties infeccioses (com la diarrea o la pneumònia infantil), però resulta especialment dramàtic el cas del VIH/SIDA. Les versions patentades de les teràpies antiretrovirals que s'utilitzen per mantenir el VIH sota control, i d'altres medicaments eficaços contra les malalties que l'acompanyen i que causen infeccions oportunistes, costen habitualment entre 3 i 15 vegades més que els seus equivalents genèrics. Als països amb un elevat nombre d'afectats i una saturació crònica dels pressupostos de sanitat, la diferència de preus pot suposar l'exclusió de milions de persones d'un tractament efectiu. • S'aborda també el cas de Tamiflu com un exemple del poder de les empreses farmacèutiques. Aquestes i el poder polític tenen llaços tan forts que es fa difícil distingir les unes de l'altre. Per completar aquest tema es pot veure la pel·lícula <i>El jardiner fidel</i> i, fins i tot, <i>L'informe pelicà</i>.

H5N1, TOCAT I ENFONSAT

H5N1 no són les coordenades del joc d'enfonsar vaixells. És el nom d'un virus, amb origen entre un dels diversos virus que provoquen grip en els ocells, i que, un cop mutat, afecta els humans.

A mitjan octubre de 2005, el Ministeri de Sanitat i Consum del Govern Espanyol va trametre a tots els mitjans de comunicació una nota de premsa amb la resposta a les 17 preguntes més freqüents sobre la grip aviària. En aquesta nota s'informava que la grip aviària no és una malaltia nova entre els ocells, que l'actual només es transmet d'ocell a ocell, i ocasionalment d'ocell a humà, però no d'humà a humà. També ens deia que cada 30 o 40 anys es registra una pandèmia mundial de grip. Sembla que ara en toca una altra, però que es produeixi o no depèn que el virus de la grip aviària muti i es faci transmissible d'humà a humà. Diu el Ministeri que no es pot predir quan es produirà la mutació, ni tan sols si arribarà a produir-se.

Hi ha persones que diuen que tot això és "soroll". Que ja fa més de cinc anys que hi ha aquesta grip aviària asiàtica, que se n'han detectat pocs casos (al voltant de 160) i que hi ha hagut també poques defuncions (unes 60), si ho comparem amb els 200.000 casos d'hospitalització i 36.000 morts que es produeixen als Estats Units per grip comuna cada any.

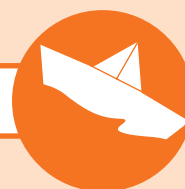
Però per si de cas, el nostre Ministeri de Sanitat i les Comunitats Autònomes van acordar l'abril de 2005 comprar 2 milions de dosis, per a personal sanitari i cossos de seguretat, d'un antiviral (no vacuna) que sembla que pot arribar a moderar els efectes de l'H5N1, sense estar del tot provat, segons diversos centres d'investigació. Tots els governants del món s'han llançat a comprar dosis d'aquest antiviral (els EUA n'han comprat 58 milions).

Aquest medicament té com a principal component el compost Oseltamivir produït a partir de l'àcid shikimic, que no es pot elaborar sintèticament d'una manera barata. Aquest àcid prové dels fruits de l'arbre de l'anís estrellat que viu a la Xina meridional. El 90% de la collita xinesa de l'anís estrellat pertany a la farmacèutica Roche.

L'Oseltamivir va ser desenvolupat per Gilead Sciences (empresa de biotecnologia) i patentat el 1996. Sota un contracte de llicència, Roche comercialitza aquest compost sota la marca Tamiflu i paga a Gilead el 10% de les vendes.

Hi ha un altre antiviral, Relenza, de la farmacèutica Glaxo Smith Kline, semblant al Tamiflu, però amb la incomoditat que ha de ser inhalat. El principal accionista de Gilead Sciences és l'actual secretari de Defensa del govern dels EUA, Donald H. Rumsfeld.

No hi ha prou Tamiflu per a tothom, i la disputa entre països ha esclatat, fins i tot entre membres de la Unió Europea, que s'acusen mútuament d'haver-ne comprat massa i d'haver deixat els altres països sense res. Roche no pot fabricar més de pressa ni més quantitat.

Hi ha països que no poden esperar que Roche els vengui el seu antiviral i exigeixen poder

fabricar ells mateixos el medicament (genèric), com és el cas de l' Argentina o l'Índia a través de Cipla, una de les seves empreses farmacèutiques. Roche s'hi nega i exigeix que es respecti la propietat de la seva patent. Només accedeix a vendre els seus drets de patent per fabricar genèrics en cas de pandèmia.

Comprensió lectora

- Què és la grip? I la grip aviària?
- Els ocells també tenen grip. Quan per a nosaltres, els humans, és un perill la grip dels ocells?
- Què és l'H5N1?
- Quins medicaments s'ha provat que són eficaços contra la grip aviària?
- A la Xina, des de fa moltíssims anys, es fa servir el fruit de l'anís estrellat com a condiment per a aliments i licors i com a remei de la medicina natural. Per què ara només Roche pot comercialitzar amb els components de l'anís estrellat?
- Per què hi ha científics que diuen que s'està produint molt "soroll", alarma social, amb l'amenaça de la grip aviària? En què es basen per dir-ho?
- Qui i per què s'està enriquint amb aquesta amenaça? Per què diu el text "casualment"?
- Si es produís una pandèmia a causa de l'H5N1, i el Tamiflu fos eficaç, estaríem tots protegits i fora de perill? Qui quedaria exposat a una mort segura? Per què?
- Per què els països que podrien fabricar-se els seus medicaments no poden fer-ho? Què els ho impedeix?
- Quines conseqüències creus que pot tenir per al país ignorar el dret de patent i facilitar la fabricació i comercialització de genèrics?